

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ – В А Р Н А
ЦЕНТЪР ЗА МАГИСТЪРСКО ОБУЧЕНИЕ
КАТЕДРА „ОБЩА ИКОНОМИЧЕСКА ТЕОРИЯ“

Приета от ФС (протокол №/ дата):

Приета от КС (протокол №/ дата):

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(проф. д-р Стоян Маринов)

У Ч Е Б Н А   П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: „ТРАНСНАЦИОНАЛНИ КОРПОРАЦИИ И СВЕТОВНАТА ИКОНОМИКА“

ЗА СПЕЦ: „Международен бизнес“; ОКС „магистър“

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 5; СЕМЕСТЪР: 9;

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 240 ч.; в т.ч. аудиторна 75 ч.

КРЕДИТИ: 8

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО(часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
т. ч.		
• ЛЕКЦИИ	45	3
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	165	-

Изготвили програмата:

1. ....
(Проф. д-р Зоя Младенова)
2. ....
(доц. д-р Калоян Колев)
3. ....
(гл. ас. д-р Свилена Михайлова)

Ръководител катедра: .....
„ОИТ“ (доц. д-р Христо Мавров)

I. АНОТАЦИЯ

Дисциплината „Транснационални корпорации и световната икономика“ разглежда ключови аспекти, свързани с интернационализацията на бизнеса и нейните ефекти върху националната и световната икономика. Курсът запознава студентите със същността на транснационалните корпорации (ТНК), техните мотиви за задгранична експанзия, различните методи за навлизане на чужди пазари и стратегии за организация на международното производство. Дискутират се и важни въпроси, свързани с последиците от дейността на ТНК и политиките спрямо тях. Тенденциите по отношение на преките чуждестранни инвестиции и ролята на ТНК се разглеждат както на глобално, така и на национално равнище. Дисциплината има за цел да задълбочи познанията на студентите в областта на международната икономика и бизнес като развие умения за критичен анализ на процесите в световното стопанство.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
1. Глобализация на икономиката		3	2	
1.1.	Същност, произход и предпоставки на икономическата глобализация			
1.2.	Етапи в развитието на глобализацията на икономиката			
1.3.	Последици от икономическата глобализация			
1.4.	Съвременни предизвикателства пред глобализацията			
2. Транснационалните корпорации (ТНК) – основен субект на световната икономика		6	4	
2.1.	Същност и особености на ТНК			
2.2.	ТНК и преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ). Видове ПЧИ.			
2.3.	Тенденции в глобалните ПЧИ			
2.4.	Роля на ТНК в световната икономика			
3. Мотиви за транснационализация		3	2	
3.1.	Причини за износа на капитал под формата на ПЧИ			
3.2.	Видове ПЧИ в зависимост от мотивите за навлизане на чужди пазари			
3.3.	Детерминанти на ПЧИ в развитите и развиващите се страни			
4. Теории за интернационализацията на фирмената дейност		6	2	
4.1.	Ранни теории за ПЧИ и ТНК			
4.2.	Теория за интернализацията			
4.3.	Еклектичната парадигма на Дж. Данинг			
4.4.	Нови теории за ПЧИ и ТНК			
5. Форми за навлизане на чужди пазари		6	4	
5.1.	Същност на различните форми на проникване: износ, представителен офис, неакционерни и акционерни форми на проникване			
5.2.	Предимства и недостатъци на различните форми за навлизане на чужди пазари			
5.3.	Фактори, определящи избора на ТНК относно формата на проникване в чужди пазари			
6. Международно производство на ТНК		6	4	

6.1.	Стратегии на ТНК за организация на международното производство. Същност и особености на хоризонталните и вертикалните ПЧИ.			
6.2.	Фактори, определящи избора на стратегия за организация на задграничната производствена дейност на ТНК			
6.3.	Значение на международните интегрирани производствени системи на ТНК за фирмената ефективност			
7. ТНК и международна търговия		3	2	
7.1.	Съвременни тенденции и особености на международната търговия			
7.2.	ПЧИ и международната търговия: взаимодопълващи се или взаимозаместващи се?			
7.3.	Влияние на ТНК върху международната търговия			
8. ТНК и глобалните вериги на стойността		3	2	
8.1.	Същност и предпоставки за развитието на глобалните вериги на стойността			
8.2.	Ползи от участие в глобалните вериги на стойността			
8.3.	Рискове и предизвикателства, свързани с глобалните вериги на стойността			
9. Последници от дейността на ТНК и ПЧИ		6	4	
9.1.	Последници за страните, изнасящи капитал			
9.2.	Последници за страните, внасящи капитал			
9.3.	Регулиране на ТНК			
10. Роля на ТНК и ПЧИ в българската икономика		3	4	
10.1.	Динамика на вноса на ПЧИ в България			
10.2.	Мотиви за внос на ПЧИ в България			
10.3.	Структура на входящите ПЧИ в българската икономика			
10.4.	Политика спрямо ПЧИ в България			
Общо:		45	30	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ:

№ по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриален (текущ) контрол		
1.1.	Курсов проект	1	50
1.2.	Тест	1	40
Общо за семестриален контрол:		2	90
2.	Сесиен (краен) контрол		
2.1.	Изпит (тест)	1	75
Общо за сесиен контрол:		1	75
Общо за всички форми на контрол:		3	165

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Гаргов, В. (ред.) и др. Международен икономикс, Варна, Унив. изд. „Наука и икономика”, 2010 г., глава 11.
2. Младенова, З., Международна вътрешнофирмена търговия, Варна, 1999 г.
3. Младенова, З. (отг. ред.) и др., Световното стопанство в условията на глобализация,

Варна, СТЕНО, 2002 г., глави 1 и 5

4. Младенова, З. (ред.) и др., ПЧИ в регион Варна, Изд. "Наука и икономика", В., 2005 г.

5. Младенова, З. Международна вътрешнофирмена търговия. изд. "Кръг", Варна, 1999

6. Колев, К., Транснационални корпорации и международна търговия, изд. СТЕНО, Варна, 2019

7. Колев, К., Глобализация, транснационални корпорации и регионално развитие, изд. СТЕНО, Варна, 2012

8. Dunning, J. and Lundan, S., Multinational enterprises and the global economy, 2nd ed., Edward Elgar, 2008

9. Hill, Ch., International Business, 9th ed., McGraw-Hill, 2012

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Велушев, М., Входящи преки чуждестранни инвестиции – значение за българската икономика, изд. Авангард Прима, София, 2020

2. Кирев, Л., Транснационални корпорации, В. Търново, изд. Абагар, 2004

3. Михайлова, С., Анализ и оценка на политиката към преките чуждестранни инвестиции в България в периода 1990 - 2018 г., *Диалог*: Електронно списание на СА "Д. А. Ценов", бр. 1, стр. 71 – 84, 2019

4. Михайлова, С. Влияние на преките чуждестранни инвестиции върху доходното неравенство в България, *Икономически и социални алтернативи*, № 4, с. 25 – 40, 2014

5. Antras, P., Chor, D, Organizing the global value chain, *Econometrica*, 81(6), pp. 2127–2204, 2013

6. Dunning, J. H. and Lundan, S., Institutions and the OLI paradigm of the multinational enterprise, *Asia Pacific Journal of Management*, 25(4), pp. 573–593, 2008

7. Grazia Ietto-Gillies, Transnational Corporations and International Production: Concepts, Theories and Effects, Edward Elgar Publishing, 2nd ed, 2012

8. Mihaylova, S. Foreign Direct Investment Attractiveness of Central, Eastern, and Southeastern European Countries: The Importance of Policy-Related Location Advantages, *Croatian Economic Survey*, 22(1), pp. 65 – 101, 2020

9. Ramondo, N., Rodríguez-Clare, A., Tintelnot, F., Multinational Production: Data and Stylized Facts, *American Economic Review*, 105 (5), pp. 530-36, 2015

10. UNCTAD, World Investment Report, 2020